

Divendres 26

Sessió 1 – 11:15 a 13h

- Ana Maria González Ramos i Núria Vergés Bosch: *La circulació del talent: mobilitat internacional, retorn i vinculació amb les comunitats d'origen.*
- Dan Rodríguez: *Immigració, unions mixtes i integració social: cap a una anàlisi omplexa multimètode.*
- David Dueñas Cid: *L'ambivalent paper dels lligams en les comunitats migrades. El cas dels gitanos romanesos de Santa Coloma de Gramanet.*
- Rachida El Badaoui: *Segregación e interacción intercultural. Análisis del barrio de Balafía (Lleida).*
- Juan Galeano Reguera Albert Sabater; Andreu Domingo: *Formació i evolució dels enclavaments ètnics a Catalunya abans i durant la crisi econòmica.*
- Josep Pérez Soriano: *El ball de les fadrines. Representacions i tipologies de dones de poble.*

Sessió 2 – 15 a 16:45h

- Teresa Sordé i Rosalina Alcalde: *Gitanos/es immigrants: cap a la inclusió social i la convivència.*
- Albert Mora Castro: *La incorporació dels estrangers al dret al vot: una aproximació a partir de les eleccions locals de 2011 a Gandia (València).*
- Albert Mora Castro: *Les associacions d'immigrants com a eines per a la reivindicació política de la diversitat: el cas de la ciutat de Gandia (València).*
- Alisa Georgeta Petroff: *La reconstrucción de las trayectorias laborales de los inmigrantes rumanos altamente cualificados, a partir de gráficos de satisfacción vital.*
- Elena Vidal Coso: *La solidaritat intergeneracional i les treballadores immigrades a Catalunya durant les etapes d'expansió i de crisi econòmica.*
- Diego Teruel Roca: *Immigració i comerç a la ciutat de Lleida.*
- Juan Agustín González Rodríguez: *Las normas sociales de los jóvenes inmigrantes ante un mercado laboral en crisis: el caso de los jóvenes argentinos.*

Dissabte 27

Sessió 3 – 9 a 10:45h

- Andreu Termes López: *Tipologies d'itineraris escolars de joves sud-americans.*
- Rosalina Alcalde Campos: *Espais transnacionals de socialització familiar i d'implicació parental. El cas de les famílies immigrants dominicanes a Nova York i Barcelona.*
- Teresa Torres: *Reconstrucción de la identidad en destino.*
- Eduard Fabregat Rodergas: *La construcció de la imatge de la immigració en la premsa de barris de Barcelona.*
- Núria Roca Caparà: *Identitats dels joves adults d'origen latinoamericà a Anglaterra a Catalunya. Superant discriminacions i exclusions.*

- Cecilio Lapresta Rey; Ángel Huguet Canalís; Adelina Ianos; Judit Janés; Carmen Poalelungi: *Interrelaciones autoidentificadoras y autoidentificación con España en Cataluña. Jóvenes "autóctonos", comunitarios, magrebís e hispanoamericanos.*
- Montse Ferràs: *Autoritat i lideratge: de l'aprenentatge lingüístic al canvi cognitiu en dones musulmanes.*
- José Antonio Perales: *Migraciones históricas transfronterizas en el País Vasco: el caso de las "golondrinas" roncalesas.*

Sessió 1: Divendres 26 d'11:15 a 13h

La circulació del talent: mobilitat internacional, retorn i vinculació amb les comunitats d'origen

Mobilitat internacional, circulació de cervells, polítiques de retorn i xarxes socials dels personal altament qualificades

Ana Maria González Ramos, Núria Vergés Bosch

agonzalezram@uoc.edu

La mobilitat internacional de les persones altament qualificades ha esdevingut un dels eixos centrals del desenvolupament de la societat de la informació i coneixement actual. Per una banda, la mobilitat contribueix a la creació, intercanvi i difusió del coneixement, que és clau per el canvi social, polític i econòmic. Per l'altre, les persones altament qualificades es mouen per formar-se, crear o enfortir les seves xarxes professionals. Si bé el debat teòric sobre la mobilitat internacional tradicionalment s'havia caracteritzat per el debat sobre "la fuga de cervells", la pèrdua o guany de talent, recentment, s'ha traslladat a la "circulació de cervells". Ara bé, només es pot parlar de circulació quan es produeix un procés de retorn o vinculació amb l'origen, que té a veure amb la mobilitat de cada país i les circumstàncies personals dels professionals amb talent. En la recerca, en primer lloc, s'han analitzat les dades empíriques disponibles sobre fluxos de mobilitat internacional de l'Estat Espanyol. En segon lloc, s'han realitzat entrevistes a persones altament qualificades amb experiències de mobilitat internacional. Els resultats mostren que es produeix una circulació del coneixement creixent, però que és desigual i no circula de la mateixa manera a qualsevol regió. Les polítiques orientades al retorn i a la creació de xarxes socials entre professionals arreu del món són encara insuficients. Per tot això, a més de contribuir als debats acadèmics sobre la mobilitat internacional, aquest treball servirà per informar i orientar les polítiques públiques en matèria de mobilitat internacional i circulació del talent.

Immigració, unions mixtes i integració social: cap a una anàlisi complexa multimètode

Immigració, unions mixtes, mestissatge, integració social, xarxes personals.

Dan Rodríguez García

dan.rodriguez@uab.cat

Amb la important arribada d'immigració estrangera dels darrers anys, Catalunya s'ha situat al nivell de "super-diversitat" i mestissatge d'altres països amb més tradició d'immigració estrangera, com ara els Estats Units o el Regne Unit. En els darrers 10 anys, l'índex d'unions i llars mixtes (bi-nacionals) ha crescut exponencialment a Catalunya: del 5% al 2000 al 24% al 2011, i fins el 31% a Barcelona. Però encara se sap ben poc sobre els significats i conseqüències d'aquest fenomen, com per exemple: la relació entre unions mixtes i integració/mobilitat social, o els processos identitaris dins aquestes llars mixtes, que semblen conduir a noves formes d'entendre la ciutadania, i les societats/cultures d'origen i de destinació. En aquesta comunicació presentarem els avenços de dos projectes finançats en curs on s'està intentant clarificar la relació entre unions/llars mixtes i integració/cohesió social a partir de: l'anàlisi de fonts sociodemogràfiques oficials (ENI 2007, MNP, Cens 2011), l'anàlisi de les pràctiques de vida quotidiana, sociabilitat i participació i dels processos

identitaris (a partir d'entrevistes en profunditat), i l'estructura de les xarxes personals i abast del capital social dels immigrants en unions mixtes i no-mixtes (a partir de l'anàlisi de xarxes personals amb Egonet i clustered graphs). L'objectiu de fons de la proposta és avançar coneixement sobre una qüestió (els processos de mestissatge i la segregació social) que és un reflex de l'abast de les divisions socials i de les relacions entre grups dins una societat, i per tant que ens parla de com s'està configurant la societat catalana del futur; idealment com una societat diversa i alhora cohesionada. En aquest sentit pensem que la proposta encaixa perfectament dins l'epígraf del congrés: "societats i cultures, més enllà de les fronteres".

L'ambivalent paper dels lligams en les comunitats migrades. El cas dels gitanos romanesos de Santa Coloma de Gramanet

Anàlisi de Xarxes Socials, Minories, Migracions, Integració Social,

David Dueñas Cid

david.duenas@urv.cat

En el marc del projecte finançat per la Unió Europea "Access to Rights and Civil Dialogue for All" i com a part d'una recerca al voltant de la situació de la ciutadania Romanesa migrada a Espanya, es va analitzar la singularitat de la comunitat de Roms que viuen a Santa Coloma de Gramanet. A partir d'aquesta aproximació es plantegen algunes reflexions teòriques que el vinculen amb el marc teòric de l'Anàlisi de Xarxes Socials.

La comunitat de gitanos d'origen romanés es pot descriure com un grup tancat amb forts lligams familiars tradicionals amb unes relacions socials febles amb els altres col·lectius de l'entorn, siguin altres ciutadans migrats o ciutadans del país d'acollida. Les seves característiques socials (forts lligams afectius, altes taxes d'abandonament escolar, fort control social comunitari), així com el seu aïllament social (tant en el país d'origen com en el d'acollida), afavoreixen l'adopció d'una sèrie de comportaments socials consistents en estretir les relacions socials dintre de la comunitat, alhora que orientant pragmàticament les relacions extracomunitàries. Aquesta xarxa propera tancada garanteix la satisfacció de les necessitats bàsiques de les famílies però genera dificultats pel desenvolupament individual dels seus membres, sobretot en el cas de les dones. En aquest sentit, els lligams forts entre els membres de la comunitat juguen un paper ambivalent, en tant que impedeixen l'empoderament i la integració col·lectiva dels seus membres sota els paràmetres exigits per la comunitat d'acollida, però alhora actuen de facilitadors des de la òptica de la mateixa comunitat.

Segregación e interacción intercultural. Análisis del barrio de Balafia (Lleida)

Segregación- interacción intercultural- inmigración- cultura- comunicación- sociedad multicultural- convivencia

Rachida El Badaoui

rachidabada@hotmail.es

En este trabajo hemos elegido abordar dos elementos principales; la segregación de la población inmigrante en un espacio geográfico y los obstáculos de la interacción comunicativa intercultural entre sus miembros. Al considerar la distribución geográfica y la comunicación de las personas dos elementos de influencia recíproca, que empieza desde el contacto diario de los individuos hasta la construcción de su realidad social, en un proceso de aprendizaje intercultural continuo en una sociedad multicultural.

Para lograr los objetivos principales diseñados a este estudio, hemos concentrado nuestra

investigación en el espacio urbano del barrio de Balàfia en la ciudad de Lleida, sirviéndonos de la metodología cuantitativa basándonos sobre los datos del padrón del 1 de enero del 2011 del instituto Nacional de Estadística, para poder dibujar una radiografía de la distribución de la población inmigrante en el espacio y su grado de segregación y de concentración apoyándonos sobre los indicadores de igualdad (índice de segregación y de disimilitud).

En el mismo tiempo hemos utilizado la metodología cualitativa sirviéndonos de las entrevistas en profundidad a 9 mujeres y 4 hombres. Por origen, hemos elegido 7 personas de nacionalidad española entre ellos uno de étnia gitana, mientras el grupo inmigrante estaba constituido por 2 rumanos, 2 marroquíes, 1 latinoamericano y una persona de África Subsahariana, para detectar si la población del barrio percibe esta segregación y también acercarnos más a los obstáculos de la comunicación intercultural, partiendo de una hipótesis primera: “de que puede existir una convivencia armoniosa en el barrio entre todos los colectivos que conviven en él, a pesar de sus diferencias culturales”.

Formació i evolució dels enclavaments ètnics a Catalunya abans i durant la crisi econòmica

Població Immigrada, Catalunya, Assentament, Enclavaments Ètnics, Crisi Econòmica

Juan Galeano Reguera

jgaleano@ced.uab.es

Després d'una dècada d'immigració massiva (1998-2008), l'assentament territorial de la població immigrada s'ha tornat una realitat tangible. La crisi econòmica, en què es troba immers Catalunya des de l'any 2008, ha aguditzat, a més, l'interès respecte dels nivells de concentració de la població estrangera, sent aquesta percebuda com un fenomen d'especial rellevància per a la gestió de la diversitat ètnica. En aquest sentit, la formació d'enclavaments ètnics, entesos com a espais residencials amb una representació significativa d'una o més poblacions estrangeres, s'ha convertit en un tema de particular interès dins de l'esfera acadèmica i política. Si bé és cert que existeixen diversos treballs de caràcter qualitatiu sobre la distribució territorial de la població immigrada a Catalunya, són pocs els que fins avui han abordat de manera quantitativa la formació i evolució d'aquests espais residencials. El nostre objectiu, llavors, consisteix a contribuir a omplir aquest buit. Per això ens proposem, mitjançant la implementació d'un mètode de classificació residencial que ens permet prendre com a unitat d'anàlisi la secció censal, inventariar i classificar els diferents tipus d'espais, explicitant les característiques socio-demogràfiques bàsiques (sexe, edat i país de naixement) del seus residents. En particular les dels habitants de les 52 seccions censals que l'any 2010 podien ser considerades enclavaments ètnics, i avaluant quina ha estat la tendència, en termes de graus d'exclusivitat residencial, per al conjunt d'àrees d'assentament abans i durant la crisi econòmica. A més, aquest treball inclou un magatzem d'informació i recursos de lliure difusió accessible accessible a través de plataformes de Google.

El ball de les fadrines. Representacions i tipologies de dones de poble

Migracions internes, arrelament rural, representacions, gènere, sociologia rural

Josep Pérez Soriano

Josep.Perez@valencia.edu

Envelliment, celibat i masculinització rural són fenòmens que s'estudien des fa dècades a partir de Le bal des célibataires de Bourdieu (1962). La causa és la sobre-emigració femenina,

les conseqüències de la qual amenacen la sostenibilitat de les poblacions perifèriques. El procés migratori sembla iniciar-se en una decisió particular, espontània, tot i que és un procés social complex, que cal situar en conflictes objectius, anteriors i exteriors. D'una banda, la disposició a mudar d'hàbitat i d'habitus, es relaciona amb la posició ocupada en la jerarquia social, atès que la pressió varia segons el lloc en l'estructura social (Pérez Díaz, 1971). Migrarien més les que estan menys arrelades (Bourdieu, 2002). Així, la fugida femenina expressaria un doble conflicte: la desigualtat de gènere i la subordinació dels pobles a la ciutat.

Les estructures simbòliques de dominació determinen les representacions, conformen identitats i condicionen els projectes de vida. N'atribueixen significats a l'estil de vida urbana (modernitat, paradigma d'oportunitats, d'autonomia personal), per a moltes dones de poble és l'única destinació. La conversió col·lectiva als atractius de l'estil de vida urbana és resultat d'internalitzar els valors dominants (Bourdieu, 2004). Però, la postmodernitat va conferint noves funcions al món rural, reviscolant el vessant simbòlic, identitari, tot reforçant actituds resistents a la urbanització, més favorable a l'arrelament.

Aquest vessant de les migracions internes, les representacions de les dones de poble, és objecte de recerca -tesi doctoral- amb una mostra de dones valencianes, per tal de captar i comprendre els discursos de l'arrelament rural. ¿Com afecten les representacions socials al procés migratori? Hi canvien amb el temps? Migrar comporta desarrelament emocional? o al revés, la desafecció rural porta a mudar d'habitat? En aquesta comunicació se presentaran els resultats d'observar el grau d'arrelament (philia i phobia rural), mitjançant l'ús complementari de diferents tècniques de mesura i anàlisi.

Sessió 2: Divendres 26 de 15 a 16h

Gitanos/as immigrants: cap a la inclusió social i la convivència

Poble gitano, immigració, convivència, inclusió

Teresa Sordé Martí, Rosalina Alcalde Campos, Alisa Petroff, Olga Serradell

Teresa.Sorde@uab.cat

Els avanços científics, socials i polítics realitzats recentment per donar resposta a la creixent immigració i a les reivindicacions d'un major reconeixement social i cultural del poble gitano a l'Estat espanyol, no han incorporat de manera eficient l'especificitat que presenta la població gitana immigrant, resultat de la intersecció de la condició d'immigrant amb l'ètnica. Alhora, els episodis relacionats amb la immigració gitana a França o Itàlia han visibilitzat l'existència d'importants reptes en relació a la globalització dels fluxos migratoris i, especialment, sobre el compliment dels drets de llibertat de moviment i de protecció contra la discriminació.

La immigració dels gitanos/es a l'Estat espanyol segueix la pauta general dels fluxos internacionals de migració cap a l'oest, però les circumstàncies específiques de desigualtat social que pateix aquesta població a nivell mundial la fan especialment propensa a emigrar. La immigració gitana procedent d'Europa de l'Est es remunta als anys 90, va arribar al punt àlgid entre el 2002 i el 2007 i es caracteritza per estar basada en la família i per tenir una proporció important de menors. Projectes I+D com DROM-IN. Inmigración gitana en España: los retos de la inclusión social y la convivencia (2010-12) i TRANSROMA. Estrategias de movilidad, retorno y prácticas transnacionales entre población gitana rumana (2012-14), aprofundeixen en l'estudi de la situació de la població gitana immigrant per definir les estratègies socials i polítiques que afavoreixen la inclusió social i la convivència.

Les aportacions d'aquesta comunicació diferencien les dimensions exclusora i transformadora des d'una perspectiva comunicativa, i identifiquen les principals barreres en la gestió de la migració, és a dir, aquells elements que eviten la inclusió social dels immigrants gitanos/es.

Ahora, aquesta anàlisi “excluser-transformador” permet assenyalar els factors que contribueixen a la inclusió de les persones gitanes immigrants en les societats d’acollida.

La incorporació dels estrangers al dret al vot: una aproximació a partir de les eleccions locals de 2011 a Gandia (València)

Estrangers, dret al vot, Gandia

Albert Mora Castro
albert.mora@uv.es

La garantia dels drets polítics de les persones estrangeres constitueix un dels principals reptes en la construcció de la integració a les nostres societats diverses. A les darreres eleccions de maig de 2011, un important nombre d’estrangers extracomunitaris van poder exercir, per primer cop, el dret al vot. Es va donar així un pas que, tot i ser insuficient i incomplet, va suposar un important avanç en la configuració democràtica de la nostra societat multicultural.

Per tal d’analitzar el procés d’incorporació dels estrangers al dret al vot i el paper que els poders públics i les associacions d’immigrants han jugat en ell, s’ha seleccionat el municipi valencià de Gandia, caracteritzat per una important presència de població estrangera (24,1% de la població total, a 1 de gener de 2011), una elevada taxa d’associacionisme immigrant i un important desplegament de polítiques públiques d’integració als darrers anys. Mitjançant la realització d’entrevistes qualitatives amb els responsables polítics, els professionals dels programes municipals d’integració i els líders de totes i cadascuna de les associacions d’immigrants a la ciutat, s’han analitzat les dinàmiques esdevingudes en el context electoral i en els mesos previs, posant especial atenció al paper que cadascun dels actors ha jugat en el procés i atenent a les relacions establides entre ells. També s’ha fet un seguiment exhaustiu del procés electoral en la premsa, la ràdio, la televisió i les xarxes socials i s’han analitzat altres documents, com ara programes electorals i mítings, per tal d’aprofundir en les implicacions que aquesta nova conjuntura ha tingut en el joc polític i electoral. La finalitat última ha estat conèixer de quina manera ha afectat el reconeixement del dret al vot a la configuració dels estrangers com a actors polítics que són tinguts en compte.

Aquesta comunicació s’emmarca en la tesi doctoral “La immigració a Gandia: integració, associacionisme i polítiques públiques”, dirigida per la professora Josepa Cucó i que serà defensada en el proper mes de desembre.

Les associacions d’immigrants com a eines per a la reivindicació política de la diversitat: el cas de la ciutat de Gandia (València)

Associacions d’immigrants, diversitat, Gandia

Albert Mora Castro
albert.mora@uv.es

La participació s’entén com un element central del procés d’integració dels immigrants que els vincula amb la comunitat, els fa participants i influents en la mateixa, i els connecta amb altres persones, col·lectius i agents. Una de les principals expressions de la participació de les persones immigrants a la nostra societat ha estat la vehiculada a través de les associacions d’immigrants. Aquestes associacions s’han convertit en actors centrals dels processos d’integració dels immigrants en molts municipis de l’Estat.

Aquesta comunicació analitza el paper que juguen les associacions d'immigrants en diferents dimensions dels processos d'integració tot i considerant, especialment, la seua funció política. Per a l'estudi d'aquesta qüestió, s'ha seleccionat el municipi de Gandia, un municipi valencià amb elevada presència de població estrangera (24,1% de la població, a 1 de gener de 2011) i una elevada taxa d'associacionisme (amb 17 associacions d'immigrants actives). S'han desenvolupat entrevistes qualitatives amb els líders de cadascuna de les associacions, així com amb altres actors que treballen, directa o indirectament, amb elles (tècnics municipals i membres de l'equip de govern municipal). També s'ha estudiat el cas particular d'una Associació Intercultural que, malgrat no ser pròpiament una associació d'immigrants, constitueix una experiència particular de mobilització ciutadana de caràcter intercultural. Les entrevistes s'han combinat amb l'aplicació de la tècnica de l'observació participant i les entrevistes grupals.

L'estudi desenvolupa evidència la funció política particular que juguen aquestes associacions, les dinàmiques que es produeixen al seu interior i les relacions que mantenen amb els poders públics. I permet trencar amb alguns dels tòpics que, a l'àmbit de la intervenció amb immigrants, han arrelat als darrers anys.

Aquesta comunicació s'emmarca en la tesi doctoral "La immigració a Gandia: integració, associacionisme i polítiques públiques", dirigida per la professora Josepa Cucó i que serà defensada en el proper mes de desembre

La reconstrucción de las trayectorias laborales de los inmigrantes rumanos altamente cualificados, a partir de gráficos de satisfacción vital

Inmigración cualificada, inmigrantes rumanos, gráficas de satisfacción vital, trayectoria laboral

Alisa Georgeta Petroff

alisageorgeta.petroff@uab.cat

A pesar de que el análisis de relatos (escritos u orales) tiene una larga tradición en la investigación cualitativa, existen otras formas complementarias de reconstruir las trayectorias. Así, en esta comunicación se presentan las trayectorias de los inmigrantes rumanos altamente cualificados residentes en Barcelona a partir de gráficos de satisfacción vital. Concretamente, mediante el análisis comparativo de 30 gráficos de satisfacción vital y de 30 entrevistas biográficas, realizadas en el marco de la tesis doctoral "Las trayectorias laborales de los rumanos altamente cualificados en Barcelona", se pretenden alcanzar dos objetivos: por un lado, identificar patrones de construcción de trayectorias tanto en la forma de las mismas, como en los factores que influyen en dicha forma. En segundo lugar, partiendo del concepto de "trayectoria vital" desarrollado por Elder (1983), se pretenden identificar gráficamente las dinámicas de los conceptos que configuran las trayectorias tales como los puntos de inflexión o las transiciones, en tanto que los acontecimientos que los acompañan representan altibajos en los gráficos. Por ello, la comunicación está estructurada en cuatro apartados. En un primer apartado, se destaca la relevancia de estudiar las migraciones cualificadas en las sociedades globales. Posteriormente, se presentan las características de las migraciones rumanas en España y se justifica hasta que punto es pertinente hablar de un perfil altamente cualificado de rumanos residiendo en Barcelona. Un tercer apartado incluye la discusión referente al concepto de gráfico de satisfacción, trayectoria vital y sus componentes (transiciones, puntos de inflexión). La comunicación concluye con un apartado en el que se presentan los resultados de la investigación y las reflexiones que subyacen de dicho análisis.

La solidaritat intergeneracional i les treballadores immigrades a Catalunya durant les etapes d'expansió i de crisi econòmica

Solidaritat intergeneracional; Cuidadores immigrants; Treball femení; Expansió i crisi econòmica; Serveis de cura

Elena Vidal Coso
elena.vidalcoso@upf.edu

La investigació pretén analitzar la relació entre la inserció laboral de les treballadores immigrades a Catalunya i els canvis en la solidaritat intergeneracional de la població catalana, conseqüència de l'augment del capità humà i de la participació laboral de les dones de les generacions joves. La font de dades usada és l'Enquesta de Població Activa per al període 1999 -2011, així com els seus respectius mòduls sobre conciliació entre la vida laboral i la familiar del 2005 i del 2010. El punt de partida és que la demanda de cuidadores immigrades, i la seva incorporació com a tals en el mercat de treball català, és un dels efectes distributius del nou rol de la dona catalana i de la insuficiència de serveis de cura a la primera infància i a la població dependent. La hipòtesis és que, en el cas català, la falta d'universalitat d'aquests serveis incrementa les desigualtats socials i la segmentació de la força de treball femenina, segons sigui el seu nivell educatiu, les característiques ocupacionals o l'origen nacional de les dones. Un aspecte clau en l'anàlisi serà l'estudi de l'impacte de l'actual crisi econòmica i de l'augment de l'atur dintre de les llars catalanes, tant en les pautes de cura intergeneracional com en la demanda de cuidadores d'origen immigrant. En aquest sentit la primera hipòtesis és que la crisi econòmica pot alterar els mecanismes d'especialització de gènere i la distribució de les responsabilitats de cura dintre de les llars catalanes com a conseqüència de la pèrdua de llocs de treball masculins. La segona és que la demanda de cuidadores immigrades pot veure's reduïda en la fase més recent de la crisi, a conseqüència del deteriorament de les oportunitats d'ocupació en aquells sectors tradicionalment femenins a l'administració pública, com l'educació o la sanitat.

Immigració i comerç a la ciutat de Lleida

Immigració, comerç, autoocupació

Diego Teruel Roca
ditero373@gmail.com

L'autoocupació de la població immigrant posa de manifest que la immigració és diversa pel que fa a projectes, situacions i condicions socials. Quan parlem d'iniciatives empresarials, trenquem amb l'espeteriotip d'immigrant genèric " subjecte social construït a través d'imatges preconcebudes de pobresa, marginalitat i delinqüència ".

Quan es parla d'empresariat estranger o immigrant, habitualment es pensa en les iniciatives comercials dels nouvinguts que són les més visibles, els comerços, que estan transformant el paisatge comercial de les ciutats catalanes. Es tracta generalment de petits comerços de base familiar que van començar a proliferar a partir de la dècada dels noranta, sobretot en aquells espais amb una marcada concentració de població estrangera.

Establir un negoci propi no és un projecte que pugui materialitzar-se de forma immediata. Habitualment, la culminació d'una iniciativa empresarial requereix prèviament llargs recorreguts en el mercat de treball general per a la població immigrada, a base de sumar ocupacions poc atractives que permetin tenir finançament i altres tipus de recursos.

Pel que fa als tipus d'activitats desenvolupades, cal trencar amb l'associació simplista que equipara tot negoci regentat per persones estrangeres a activitats de tipus comercial minorista. Contràriament, les activitats emprenedores de les persones estrangeres es

caracteritzen per l'heterogeneïtat i sovint s'adrecen a una clientela generalista, cosa que posa de manifest la normalització de l'autoocupació de la població estrangera en relació amb les pautes seguides pel conjunt de la població emprenedora.

Davant aquesta nova realitat social en el teixit comercial lleidatà, cal estudiar l'origen i les causes de l'aparició d'aquestes noves activitats empresarials, i com poden complementar el teixit existent, dinamitzar-lo i recolzar-lo, amb la finalitat de fer del comerç de la ciutat un espai de relació, coneixement i interacció entre autòctons i nousvinguts.

Es vol realitzar la presentació de l'estudi sobre l'autoocupació de la població estrangera a la ciutat de Lleida com a resposta a les dificultats per accedir al mercat de treball ordinari com a assalariats. Entendre les motivacions i els interessos de la població estrangera emprenedora que resideix a la ciutat de Lleida, la tipologia de negocis que regenten i la distribució d'espai als mateixos. L'objectiu principal d'aquest projecte de recerca ha estat estudiar com l'autoocupació de la població estrangera es converteix en una estratègia davant les nombroses dificultats que troba aquest col·lectiu per accedir al mercat de treball com assalariats. S'han estudiat els empresaris d'origen immigrant procedents de països no comunitaris que tenen el seu negoci a la ciutat de Lleida.

Els objectius que es pretenen assolir amb aquest treball són:

RELACIÓ D'OBJECTIUS DEL PROJECTE DE RECERCA

- Delimitar el perfil sociodemogràfic de la població immigrada resident a la ciutat de Lleida, tenint en compte les variables: país d'origen, sexe.
- Identificar els principals espais de concentració de població immigrada a la ciutat:
- Realitzar un anàlisi quantitatiu de la inserció laboral dels immigrants a través de l'autoocupació:
- Identificar els perfils socioeconòmics dels emprenedors.
- Analitzar les condicions de feina i vida dels immigrants amb la finalitat de conèixer els sectors d'activitat on s'integren i quines són les principals barreres que troben per accedir al mercat laboral com assalariats.
- Analitzar els processos d'integració sociocultural.
- Analitzar les variables que faciliten o dificulten el procés d'emprenedoria entre les persones immigrades. Identificar les experiències d'èxit i fracàs empresarial, així com els principals factors que contribueixen a amortiguar els riscos de l'activitat empresarial.
- Conèixer les característiques dels negocis ètnics que hi ha als diferents barris de la ciutat de Lleida.
- Analitzar la relació i els vincles entre les iniciatives empresarials dels immigrants i la transformació de l'estructura econòmica.
- El paper dels microcrèdits que concedeix l'ajuntament de Lleida en el foment de l'autoocupació de les dones estrangeres a la ciutat de Lleida.

Las normas sociales de los jóvenes inmigrantes ante un mercado laboral en crisis: el caso de los jóvenes argentinos

Jóvenes inmigrantes, mercado laboral, normas sociales, crisis

Juan Agustín González Rodríguez

agustin.ggrr@gmail.com

La llegada de la crisis económica ha supuesto un cambio de escenario en la ya de por sí nueva realidad globalizada europea, generando nuevas formas de marginalidad y exclusión como consecuencia del establecimiento de un sistema económico que enaltece a los poderes financieros y degrada los fundamentos de la economía social.

Dentro de este contexto de cambio, el ámbito de la organización social que más cambios y deterioros parece estar padeciendo es el mercado laboral, el cual ha visto reducido radicalmente su capacidad para generar nuevas ofertas, estableciendo un nuevo tipo de frontera, una de tipo económica, que deja fuera a un importante número de personas. Dentro del colectivo de personas que se ven apartadas por esta suerte de línea divisoria destacan los jóvenes inmigrantes, los cuales se han quedado fuera del sistema laboral, truncando así sus expectativas de vida.

La comunicación que se presentará indaga en el pasado reciente de las inmigraciones laborales en España, el significado de ser joven e inmigrante en un mundo en crisis y las nuevas formas de dominación materializadas por la violencia estructural.

Todo ello se reflejará a partir de observar cómo los jóvenes inmigrantes se interrelacionan con este nuevo mercado laboral, consiguiéndolo a través de la detección de las normas sociales que estos desarrollan ante dicho mercado y cómo han cambiado desde su llegada a la España en expansión hasta la España de la recesión.

El trabajo empírico se realizó con los jóvenes de origen argentino que habitan en la ciudad de Lleida, por ser un colectivo con experiencias previas de cambios económicos drásticos, similares a los que acontecen en la actualidad europea.

Para llevar a cabo esta tarea, se realizaron relatos de vida a diferentes jóvenes de entre 22 y 26 años que viviesen en la ciudad de Lleida, repartidos equitativamente en función de origen económico y su género, con el fin de captar las normas sociales qué tipos de normas sociales llevaban a cabo en el momento de llegada a España y en la actualidad en crisis.

Sessió 3: Dissabte 27 de 9 a 10:45h

Tipologies d'itineraris escolars de joves sud-americans

Trajectòries escolars; tipologies; ETEFIL

Andreu Termes López
andreutermes@gmail.com

En aquesta comunicació presentarem 7 d'itineraris escolars de joves sud-americans arribats recentment a L'Hospitalet de Llobregat. Aquests casos concrets serveixen per il·lustrar qualitativament les tipologies d'itineraris més habituals existents segons l'ETEFIL 2005. Aquests 7 itineraris funcionen com a tipus ideals weberians, i la seva funció no és pas la significativitat estadística (que ja ens aporta la classificació aportada a partir de l'ETEFIL 2005), sinó la capacitat de copsar els mecanismes explicatius en cada una de les biografies. Pretenem mostrar quins són els mecanismes explicatius més importants -i habituals en la literatura- (processos migratoris, canvis familiars, pressió del grup d'iguals, efecte etiquetatge, etc.) i, alhora, com en cada cas aquests elements poden actuar amb diferents intensitats i sentits a vegades oposats.

Els 7 itineraris presentats són fruit d'un treball de camp, que constà d'un seguiment de tot un curs de 4t d'ESO d'un petit institut del barri de La Florida de l'Hospitalet de Llobregat, al llarg de 4 anys (entre el 2007 i el 2011). A partir d'aquest seguiment, s'escolliren els casos que podien il·lustrar millor la tipologia de l'ETEFIL; les enquestes (2007 i 2011), grups de discussió (2007) i entrevistes biogràfiques (2010-2011) han estat la base del treball de camp.

Espais transnacionals de socialització familiar i d'implicació parental. El cas de les famílies immigrants dominicanes a Nova York i Barcelona

Implicación parental, motivación i autorregulación de l'estudi, rendimiento académico, transnacionalisme, immigració dominicana

Rosalina Alcalde Campos
Rosalina.alcalde@uab.es

En aquesta comunicació es presentaran els resultats d'una investigació qualitativa realitzada a la ciutat de Nova York i a Barcelona durant l'any 2011. A partir de l'estudi de cas de 14 famílies dominicanes (28 entrevistes) amb experiències de separació i retrobament entre mares i fills, sis d'elles a Barcelona (6 a mares i 6 a fills) i vuit a la ciutat de Nova York (vuit a mares i vuit a fills), s'hi examina com les mares dominicanes que emigren deixant als seus fills i filles a República Dominicana aconsegueixen mantenir el suport parental durant la separació. La recerca demostra com aquestes mares i els seus fills configuren espais transnacionals de socialització familiar i implicació parental educativa. El que afavoreix l'èxit escolar al país emissor i facilita l'adaptació i el rendiment escolar dels menors després de la reagrupació familiar.

Així, s'abordaran les estratègies de socialització familiar que les mares desenvolupen des del transnacionalisme, les estratègies concretes d'implicació educativa i l'efecte en l'autoestima i l'autoregulació de l'estudi.

Reconstrucción de la identidad en destino

Teresa Torres González
teresa_torres45@hotmail.com

Ya de por sí las migraciones que realizan las personas se caracterizan por cambios personales que alteran y acarrear desajustes emocionales tales como la vulnerabilidad, el miedo, el estrés; si consideramos a la mujer como protagonista o como iniciadora de estos procesos se ha de resaltar que es precisamente en su identidad femenina y en la configuración de la misma en la que recaerá la responsabilidad de desarrollar destrezas que la identifiquen en la nueva sociedad.

La trayectoria vital de las mujeres que llevan a cabo proyectos migratorios es la misma durante toda su vida, más no sus etapas si consideramos que la identidad humana no es algo fijo ni inmóvil, sino que la misma se ha construido y ha evolucionando a través del tiempo moldeada por las diferentes circunstancias y/o episodios de la vida misma; donde las expectativas, las experiencias, los recuerdos, la familia, la patria y las estructuras lingüísticas culturales.

La Construcció de la Imatge de la Immigració en la Premsa de Barris de Barcelona

Constructed Identity, Immigration, Neighbourhood newspapers, Regional Press, Barcelona

Eduard Fabregat i Rodergas
Eduard.Fabregat@gmail.com

Nationwide press tends to give visibility to immigrants only when problems arise. Through this visibility based on problems (whether regularisations, closure of illegal sweatshops, xenophobic attacks or statements made by xenophobic parties, etc.) a virtual social identity is constructed and given to the immigration population. This virtual social identity is based on

stereotypes and is not necessarily correct. However, the neighbourhood press of Barcelona, inscribed within the Catalan regional press' own idea of journalism, might offer a different approach to this issue due to its history, proximity and commitment to the region. Therefore they would construct and give a different virtual social identity closer to the immigrants' real characteristics by, also, giving a higher visibility in non problematic situations. Through studying this mechanism we seek to understand the way this constructed identity is formed and changed throughout the years and the different economical cycles.

Two different methods are used for the investigation, content analysis as a quantitative method and semiotics as a qualitative one. Editorial and opinion articles will be analysed through the semiotic method, unearthing the hidden ideas behind the texts. This method will show the different roles given to and used by this press when talking about immigrants. Content analysis will study news articles in order to see whether the Barcelona neighbourhood press does give a higher visibility and through which frames immigrants are presented. Only the four districts of Barcelona with the highest rate of immigration were chosen for the sample so as to study the construction of the image of immigration where immigrants are a big collective, creating and constructing new conducts and patterns. This is, in situations and spaces where the interaction might arise some confrontation as well as solidarity behaviours.

Identitats dels joves adults d'origen latinoamericà a Anglaterra a Catalunya. Superant discriminacions i exclusions

Migracions, Anglaterra, Catalunya, Identitat, Discriminació.

Núria Roca Caparà

nroca@santjoandedeu.edu.es

En aquesta comunicació es presenten els resultats de la recerca qualitativa realitzada amb joves adults d'origen llatinoamericà a Barcelona, Londres i Oxford. Els joves d'origen llatinoamericà constitueixen un grup relativament nou en la geografia anglesa, mentre que a Espanya i Catalunya el seu nombre ha augmentat de forma significativa en la última dècada. Malgrat ser contextos diferenciats, tots dos viuen en l'actualitat una profunda crisi social, econòmica i política que està generant i reproduint mecanismes d'exclusió, perpetuant discriminacions i creant noves jerarquies basades en la classe social i l'origen ètnic (Back et al, 2012).

L'objectiu de la recerca és analitzar, de forma comparativa, el procés de construcció de la identitat dels fills i filles de famílies llatinoamericanes, en relació a les situacions de discriminació viscudes en els diferents àmbits de la vida quotidiana, en contextos diferenciats.

A partir dels relats biogràfics, s'analitzen els factors que determinen similituds i diferències, en relació a ambdós contextos. Cal destacar que els nivells d'anàlisi micro recullen les experiències individuals i identifiquen els recursos personals quant a capital humà, social i polític. D'altra banda, la comparació entre diferents contextos és important per identificar mecanismes que afecten i determinen el present i futur d'aquests nois i noies.

Els resultats indiquen que davant les identitats atribuïdes i assignades, els joves es posicionen gestionant el conflicte de fidelitats, pertinences i referents culturals amb una identitat flexible, oberta i múltiple, resultat d'un fort vincle afectiu amb origen i d'unes profundes arrels en destí, mostrant una gran maduresa personal per reafirmar la seva identitat i superar circumstàncies i situacions de dificultat. No són joves ressentits ni es victimitzen, sinó que es posicionen de manera crítica davant la realitat social. Reivindiquen el seu dret a formar part de la societat des d'una situació d'igualtat i rebutgen identitats atribuïdes diferenciadores i inferiorizadoras.

Interrelaciones autoidentificadorias y autoidentificación con España en Cataluña. Jóvenes "autóctonos", comunitarios, magrebís e hispanoamericanos

Autoidentificación múltiple, Segunda Generación, Identidad, Cohorte Generacional, Cataluña

Cecilio Lapresta Rey, Ángel Huguet Canalís, Adelina Ianos, Judit Janés, Carmen Poalelungi
clapresta@geosoc.udl.cat

Situados en Cataluña y desde una perspectiva cuantitativa, existen muy pocos trabajos que analicen la construcción de las autoidentificaciones múltiples y sus interrelaciones en el caso de los migrantes, así como el poder explicativo de la autoidentificación con España y el área de origen sobre la autoidentificación con Cataluña. Todo ello se acentúa al incluir en el análisis el impacto de la cohorte generacional y la comparación con los "autóctonos".

Precisamente el análisis de estas dinámicas es el objetivo principal de esta comunicación. Los resultados son fruto del análisis de un cuestionario aplicado a un total de 1074 jóvenes de 14-16 años en Cataluña (437 migrantes y 637 "autóctonos"). Las principales conclusiones apuntan hacia el gran poder analítico de las autoidentificaciones, las diferencias entre "autóctonos" y migrantes, la escasísima interacción de la identificación con el área de origen en los procesos analizados y las diferencias en función de las cohortes.

Autoritat i Lideratge: de l'aprenentatge lingüístic al canvi cognitiu en dones musulmanes

Lideratge, interculturalitat, aprenentatge lingüístic, immigració musulmana

Montse Ferràs

Els processos d'acollida i la gestió de la immigració generen la necessitat d'aprendre l'idioma del país, com un pas per treballar la integració. Molts cops sembla que amb el coneixement de l'idioma ja està tot fet. Aquest paper pretén orientar sobre com conduir un espai educatiu que treballi la integració de les dones immigrants, establint una forma d'entendre un procés d'integració i presentar eines per a la conducció de l'espai. Em centraré en 3 eixos formats per dos grans conceptes en principi contraposats entre ells, finalment, s'exposa el treball de camp fet i els seus resultats. Eixos:

Dona musulmana ↔ Projecte migratori

Polítiques i gestió de la immigració ↔ Recursos de foment d'habilitats

Models mentals de les usuàries ↔ Lideratge professional

El primer eix centra la dona en el paper d'acomodació i integració familiar i social. Càrrega psicosocial, desdibuixament de rols, violència de gènere o tancament cultural entre altres són factors que priven d'un bon procés d'integració social i creen tensió comunitària.

El segon eix, introdueix el que marca la Llei d'Acollida i el PNI. Caldrà revisar els models teòrics d'integració, el pes que se li dona a la llengua com a factor d'integració i les competències interculturals.

El tercer eix exposa els models mentals de les dones musulmanes i la importància del lideratge, l'autoritat per aconseguir aprenentatge i canvi cognitiu encaminat a una societat intercultural. El nucli de l'acció recau en el lideratge, la seva evolució i en la integració de models. A partir de conceptes teòrics de la psicologia social i el camp organitzatiu, es donen les pautes per aconseguir l'èxit.

Migraciones históricas transfronterizas en el País Vasco: el caso de las "golondrinas" roncalesas

Migraciones, cultura s fronterizas, País Vasco

José Antonio Perales Díaz

joseantonio.perales@unavarra.es

Entre 1880 y 1930, cientos de mujeres del pirineo navarro-aragonés, emigraron a Zuberoa, en el sur de Francia, para trabajar en las fábricas de alpargatas. Muchas iban desde sus pueblos en otoño y volvían en primavera. Por eso, los habitantes de Maule (en Zuberoa) llamaban a aquellas mujeres "golondrinas".

En esta ponencia abordaré, con una perspectiva antropológica, la imagen que se ha tenido de esta migración histórica de corta distancia, a través de la literatura y de una serie de fotografías cedidas por la asociación cultural Ikherzaleak de Maule (Francia). También utilizaré algunos relatos biográficos recogidos en Burgui (Navarra) en 2003 mediante entrevistas a antiguas golondrinas, para explicar cómo percibían las chicas roncalesas aquel viaje al otro lado de la muga.

Además de explicar los factores que motivaron aquellos flujos migratorios, plantearé algunas hipótesis acerca de cómo se ha construido la identidad y la alteridad en esta zona fronteriza del Pirineo Occidental coincidente con el País Vasco. El caso propuesto puede servir como punto de partida para tratar de entender cuál es la relación que establecen las sociedades de acogida con el outsider cuando éste, más que un extraño es alguien que procede de un mundo culturalmente cercano: un valle situado al otro lado de la muga.

En el fondo, esta ponencia trata de ser una contribución al conocimiento cultural de la gente de la frontera